

STENÅLDERSMILJÖN

Mirja Miettinen

Landhöjningen och landskapets utveckling

Landskapets utveckling vid Bottniska viken har efter den senaste istiden dominerats av landhöjningen. Fenomenet pågår ännu i dag och höjningen är störst nordväst om Karlebytrakten och avtar mot sydöst och mot inlandet. I Kristinestadstrakten stiger landet numera med ca 7,5 mm per år. På grund av den låglänta och flacka terrängprofilen har landhöjningens, och därigenom även strandförskjutningens effekt, varit mycket större i Österbotten än annorstädes.

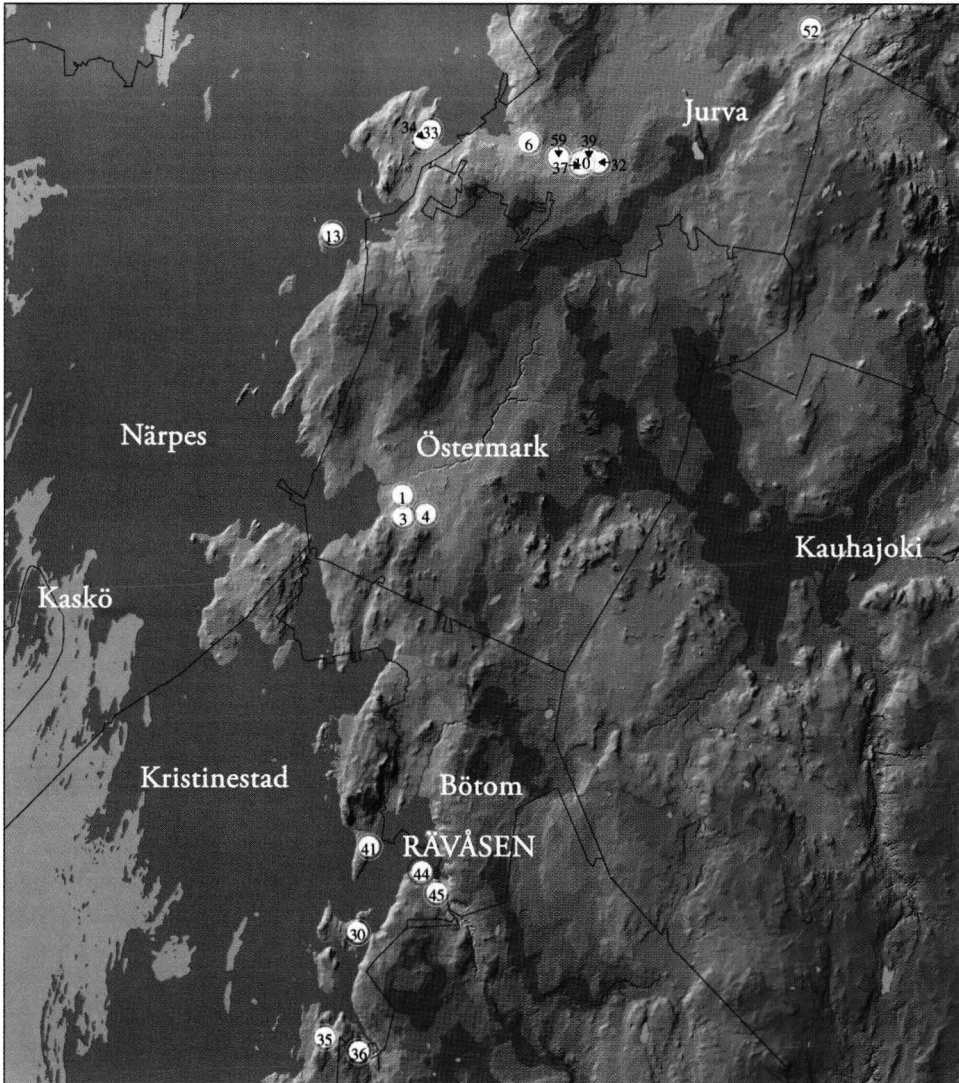
Landskapet i Sydösterbotten domineras av ådalar, som för det mesta ligger i nordväst-sydöstlig riktning. Nästan vinkelrätt mot dem ligger de fyra naturgeografiska landskapszonerna. Längst i sydöst finns *Suomenselkäområdet*, som kännetecknas av relativt stora höjdskillnader i landskapet. Området är supra - akvatiskt, dvs. det har legat ovanför Östersjöns högsta strandlinje och har aldrig haft förbindelse med Östersjön. De förhistoriska boplatserna i Suomenselkäområdet har redan under stenåldern legat vid insjöstränder.

Den följande landskapszonen västerut är *Suomenselkä - övergångszon*, som var det område som först steg ur havet. Området ligger som en vattendelare mellan Österbottens ådalar och insjöområdet i mellersta Finland. Landskapet här kännetecknas av talrika moränryggar, grusåsar och lerslätter. Här har de äldsta kända kustboplatserna från stenåldern påträffats. De är från den mesolitiska Suomusjärvikulturens tid ca 8000–5100 f.Kr.

Slättzonen har stigit ur havet under drygt tretusen år. Typiskt för denna zon är ådalar med vidsträckt lermarker. Mellan ådalarna finns skogs- och myrmarker, men höjdskillnaderna i landskapet är små. På slättzonen ligger huvuddelen av alla de hittills registrerade stenåldersboplatserna i Österbotten. De flesta är från den kamkeramiska kulturens tid och från slutet av stenåldern (ca. 5100–2000 f.Kr.).

Kustzonen steg sist ur havet och strandlinjen där förändras fortfarande på grund av landhöjningen. Jämfört med slättzonen är landskapet mera omväxlande. I denna zon påträffas de flesta fornlämningarna från brons- och järnåldern liksom en del av boplatserna från stenålderns slutskede (ca 1800 f.Kr.–1150 e.Kr.).

Under slutet av stenåldern var växtligheten vid kusten karg på samma sätt som vid den nuvarande kusten i dag. På öppna stränder och öar växte mest tall, på mera skyddade platser även lövträd. I den inre skärgården och i ådalarna var växtligheten under stenåldern dock yppigare. Granen invandrade småningom österifrån och nådde landets västra kust under bronsåldern. Under den varma och maritima atlantiska klimatperioden i slutet av stenåldern, växte även här ädla lövträd såsom ek, alm, lind, lönn och hassel. Jämfört

Sydösterbottens kust för ca 4000 år sedan

Terrängmodellkarta över undersökningsområdet. Kartan upprättad av Geologiska forskningscentralen, Södra Finlands distriktsbyrå 1999.

Höjdkurvor och kartunderlag © Lantmäteriverket.

Den forntida strandlinjen motsvarar en höjdkurva som ligger 50 m över den nuvarande havsytan. Terrängen ovanför denna har återgivits i relief, där höjderna har utmärkts med 10 meters intervaller.

Undersökningsområdet omfattar Storå, Tjock och Närpes ådalar.

Observera, att endast de boplatser där man funnit keramik, har utmärkts på kartan.

Boplatserna vid Storå-Lappfjärdåns vattendrag: 44 Lappfjärd, Rävåsen, 30 Lappfjärd, Bergåsen, 35 Lappfjärd, Granliden, 36 Lappfjärd, Björnåsen, 41 Lappfjärd, Byåsen, 45 Lappfjärd, Mössåsen.

Boplatserna vid Tjockåns vattendrag: 1 Teuva, Pettumäki, 2 Teuva, Komsinkangas, 3 Teuva, Pappilankangas.

Boplatserna vid Närpesåns vattendrag: 6 Jurva, Alanko, 10 Jurva, Mylläri, 32 Jurva, Järvimäki, 39 Jurva, Koski, 37 Jurva, Kuusela, 9 Jurva, Pihlajarämäkkä, 52 Jurva, Tuomela, 33 Pörtom, Dalshagen, 34 Pörtom, Granliden, 13 Övermark, Högåsen.

med dagens läge var landskapet i sin helhet slutet och skogarna dominerade. De öppna ställena var få. Närmast fanns de bara på stränderna i form av strandängar, men också mossar, berg och sådana öppna ytor i skogarna, som orsakats av skogsbränder eller stormar, gav ett öppnare landskap. Odlingsslätter av det slag som senare varit så kännetecknande för det österbottniska landskapet, saknades helt under stenåldern.

Som helhet betraktad var människans inverkan på naturen obetydlig under stenåldern. Det är dock troligt att spår av människornas vistelse på en del stora och länge bebodda boplatser varit synliga i boplatsernas närlandskap. Sådana spår kunde man möjligtvis finna i pollenanalyser i närliggande mossar eller träsk (se t.ex. Miettinen & Vuorela 1982). Några paleoekologiska undersökningar som behandlar stenåldern i Österbotten har emellertid ej gjorts, vare sig i närheten av Rävåsen eller i fråga om de övriga boplatserna inom det område, som behandlas i denna artikel. Därför baserar sig även den bild vi har av kustmiljöns naturförhållanden på den allmänna kunskapen om naturen under stenåldern i västra Finland.

Stenåldersbosättningen vid den sydösterbottniska kusten

På grund av den postglaciala landhöjningen och den därav förorsakade strandförskjutningen ligger lämningar efter den forntida bebyggelsen vid Bottniska vikens kust i dag i inlandet.

Under hela den förhistoriska tiden förefaller människan ha uppehållit sig vid kusten och i dess närhet. Betydligt färre spår av stenåldersbosättning är kända från det forna österbottniska inlandet. Där ligger stenåldersboplatserna huvudsakligen kring insjöarna Lestijärvi, Lappajärvi och Alajärvi. På grund av den snabba strandförskjutningen har den förhistoriska kustbosättningen varit tvungen att emellanåt söka sig till lämpligare stränder, kanske med endast några generationers mellanrum. I inlandet är det jämförelsevis vanligt, att boplatserna vid insjöstränderna har använts t.o.m. under flera årtusenden, men i Österbotten tycks sådana boplatser inte förekomma. Detta är både till fördel och nackdel för forskningen. De österbottniska stenåldersboplatserna är i allmänhet mindre till arealen och fattigare på fynd jämfört med boplatserna vid vattendragen i inlandet. Å andra sidan är fyndmaterialet på de österbottniska boplatserna mera tidsmässigt begränsat och platserna därför ”renare” än de stora och fyndrika inlandsboplatserna, där fynden ofta blandats sinsemellan.

Senast under mitten av den mesolitiska Suomusjärvikulturens tid (ca 7000–6000 f.Kr.) anlände den tidigaste fångstbefolkningen till Bottniska vikens kuster. Då låg strandlinjen i södra Österbotten ca 120–130 m högre än i dag. Nu ligger dessa trakter i inlandet på ett avstånd av ca 40–120 km från kusten. Den kamkeramiska kulturens kustboplatser ligger i södra Österbotten ca 78–50 m över den nuvarande havsytan och numera 30–100 km ifrån kusten. Boplatserna från Kiukaiskulturens tid, dvs. den tid då stenåldern övergick i bronsåldern, ligger i dag på ca 35–45 m höjd och på ca 10–30 km avstånd från kusten. De är ofta belägna i samma miljö som bronsålderns gravrösen.

Utgångspunkterna för den finländska stenålderskronologin är det jämförelsevis välkända strandförskjutningsfenomenet och fångstbosättningens strandbundenhet (Siiriäinen 1974). Då man jämför boplatsens höjd med den nuvarande havsytan kan man räkna ut en *terminus post quem* - datering, dvs. den tidigaste möjliga tidpunkten för bosätt-

ning på stället. Naturligtvis kan människorna även senare ha bott på platsen i fråga. Vid Bottniska viken, där landhöjningen är starkast, har den tidvis transgressiva Östersjön sannolikt orsakat endast en retardation eller högst en tillfällig stagnation i strandförskjutningen. Några iakttagelser av betydande transgressioner har inte gjorts på de österbottniska kustboplatserna. Tillsvidare står endast ett fåtal radiokoldateringar från Österbotten till förfogande och sannolikt måste man även i fortsättningen i huvudsak förlita sig på strandförskjutningsdateringar.

Fornlämningar från stenåldern

socken	Antalet kända boplatser	platser med keramik	undersök- ningar	Stenålders- gravar
STORÅ	31	2	1	
BÖTOM	6	1	0	
LAPPFJÄRD	24	16	6	3
SIDEBY	2	0	0	
TJÖCK	1	0	0	
ÖSTERMARK	13	4	4	2
NÄRPES	1	0	0	
ÖVERMARK	5	1	1	
PÖRTOM	22	7	5	
JURVA	45	22	7	
summa	150	53	24	5

Tabell 1. Antalet boplatser av stenålderskaraktär och forskningssituationen inom undersökningsområdet (se terrängmodellkartan). Ca 35 % av fyndmaterialet från de registrerade boplatserna utgörs av keramik. Endast 16% av platserna har varit föremål för arkeologiska undersökningar, som i de flesta fall varit av ringa omfattning. Stenåldersgravarna i Lappfjärd och den ena av gravarna i Östermark är rödockragravar från den kamkeramiska kulturens tid; den andra graven i Östermark tillhör båtyxkulturen. Osäkra fall har utelämnats.

Storådalen / Isojokilaakso

Under de förhistoriska årtusendena har den markareal som lämpat sig för bosättning ökat flerfaldigt. De högst belägna stenåldersboplatserna i Storådalen ligger i dag ca 125–115 m över den nuvarande havsytan. De kan utifrån strandförskjutningskronologin dateras till mesolitisk stenålder, ca 6500–6300 f.Kr. (se t.ex. Salomaa & MatisKainen 1985, 151). Landskapet i Sydösterbotten är mera omväxlande jämfört med det övriga österbottniska kustlandet och i synnerhet med slättlandskapet. Mesolitiska strandnivåer påträffas i Storådalen redan ca 40–50 km från kusten.

Huvuddelen av stenåldersboplatserna i de övre delarna av Storådalen ligger på 87–97 m höjd över havsytan. Endast på boplatserna Rimpikangas (Storå nr 11), som ligger på 90–103 m höjd, har arkeologiska utgrävningar utförts. Av boplatsernas fyndmaterial att döma är det fråga om en tydlig mesolitisk kustboplats. De flesta boplatserna i Storå, totalt 13 till antalet, är på grund av sitt höjdläge sannolikt mesolitiska. De boplatser som ligger på 77–70 m höjd tillhör av allt att döma den tidiga kamkeramikens tid. De övriga boplatserna i Storå ligger på 65–55 m höjd och har sannolikt varit bebodda under den typiska och sena kamkeramikens tid, liksom under det därpå följande Pyheensiltaskedet.

Tillsvidare är inga boplatser från båtyxkulturens tid kända inom Storå kommuns område. Däremot har snörkeramik hittats i Storådalens nedre delar i Lappfjärd. Både på Rävåsen

och på den närbelägna boplaten Mössåsen har man även hittat snörkeramik. På båda boplatserna är fyndnivån för snörkeramiken ca 52–55 m över havsytan. Bland inventeringsfynden från Lappfjärd finns därtill små mängder oornerad keramik, som möjligen kan vara snörkeramik. Det kan tilläggas, att det nyligen har hittats snörkeramik, kvarts och flera slipstensfragment (NM 32462) i skogsmark på den västra stranden av Rävåsens forntida udde, där man utfört markberedning. Fynden omfattar skärvor av minst fyra snörkeramiska lerkärl. Denna boplat (Rävåsen 2) har tillsvidare inte närmare undersökts; den ligger på en knapp kilometers avstånd västsydväst om det centrala undersökningsområdet på Rävåsen.

I Storådalen har man tagit tillvara totalt elva båtyxor och yxfragment. De är alla lösfynd. För åtta av föremålen är fyndplatsen och fyndförhållandena någorlunda kända. De högst belägna fyndplatserna ligger i ådalen på 95 m höjd. De lägst belägna fyndplatserna åter ligger ca 34 och 11–15 m över den nuvarande havsytan. Det är sannolikt, att dessa sistnämnda yxor har förlorats eller avsiktligt sänkts i vattnet under forntiden.

Under den typiska kamkeramikens tid låg havet i Kristinestadstrakten ca 60–65 m högre än i dag. Då var Storådalen en lång, fjordliknande havsvik, som i söder sträckte sig ända till trakten av Vanhakyä. Storåns mynning låg då i botten av viken. På stränderna av denna fornvik ligger flera undersökta fångstboplatser på 70–60 m höjd. Från dem finns det tillsvidare endast inventeringsfynd. De fåtaliga keramikskärvor som kan definieras, hör till den typiska kamkeramiken. Från samma tid härstammar Rävåsens äldsta fynd. De består av typisk kamkeramik, en mindre mängd flinta och kvarts funna på ca 57–60 m höjd. Då var Rävåsen en ca. 200 x 300 m stor ö, som låg en dryg halv kilometer utanför kusten. På samma höjd vid ådalens motsatta östra strand har man hittat några små skärvor kamkeramik i skogsmark (Bötom nr 14 Kukonahde). Platsen har inte närmare undersökts.

Stenåldersboplatserna vid den österbottniska kusten har nästan regelbundet legat på den östra sidan av forntida öar eller uddar, alltså på deras läsida. Så förhåller det sig också på Rävåsen. Från ett senare skede då Rävåsens forntida ö redan hade blivit en del av fastlandet (på 55–50 m strandnivå), har spår av stenåldersbosättning hittats även på uddens västra sida. Stranden där var öppen och utsatt för västliga och nordvästliga vindar. De mest intressanta fynden här är utan tvivel de fynd av snörkeramik, som omtalats ovan. Tyngdpunkten och centrum för stenåldersbosättningen på Rävåsen tycks ändå hela tiden ha legat på uddens östra läsida. Jordmånen där består av nästan stenfri sandjord. Sandförekomsten sträcker sig drygt 5 km från Rävåsen till Vanhakyä-trakten. Däremot förefaller jordmånen på Rävåsens krön och västra sluttning att för det mesta bestå av grövre morän. Sandmarker finns även på fornvikens östra strand.

Ungefär en kilometer i sydsydöstlig riktning från Rävåsen ligger den vidsträckta boplaten Mössåsen (nr 45 på kartan). Det rika fyndmaterial som nästan enbart insamlats av två lokala amatörarkeologer, Lasse Ålgars och Bertil Huhtala, har tagits till vara på odlingsmark. De högst belägna fynden låg på 60 m höjd i skogsmark, men huvuddelen av materialet har ytlockats på en finsandig odlingsmark som vetter mot öster. Fyndområdet ligger på en höjd av 55–60 m. Det till synes enhetliga fyndområdet är ungefär en kilometer långt. Mössåsens boplat har legat vid Storåns forna mynning. I fyndmaterialet ingår talrika stenyxor och yxfragment, bland dem flera yxor och mejslar av Kiukaistyp, samt flera fragment av slipstenar. Det keramiska materialet är sparsamt, men både yngre ty-

Område 6 under uträvningarna på Rävåsen. Bötomberget syns i mitten av bilden. Foto: Museiverket/Vesa Laulumaa 1996.

pisk kamkeramik (Ka 2:2), sen kamkeramik av Uskelatyp (Ka 3:1), asbestkeramik, som ej närmare kan definieras och litet snörkeramik kan iakttas bland materialet. Dessutom har man tillvaratagit ett fragmentariskt bärnstenssmycke, flinta och kvarts, däribland en vacker kvartspilspets med tvär bas. På basen av fyndmaterialet kan boplatserna Rävåsen och Mössåsen sannolikt anses vara delvis samtida. Stenföremål typiska för Pyheensiltaskedet – de är rikligt företrädna på Rävåsen – har dock inte hittats på Mössåsen (se Tuula Heikkurinen-Montell i denna volym). På Rävåsen saknas å andra sidan yxor och mejslar av Kiukaistyp (se även Leena Ruonavaara i denna volym).

Knappt tre kilometer västnordväst om Rävåsen och utanför kusten låg under stenåldern en mindre ö. I dess nordöstra ända ligger boplatserna Byåsen på en sandig östsluttning (nr 41 på kartan). Fyndområdet ligger 55–60 m över havet och är ca 200 m långt. Det sträcker sig längs sluttningen möjligen ända ned till 40 m höjd, där man även har gjort boplatserfynd. Det kan tänkas, att sluttningen har varit bebodd från sen kamkeramisk tid ända till övergången från stenåldern till bronsåldern. Arkeologiska utgrävningar har inte utförts på boplatserna. I det tillvaratagna fyndmaterialet ingår avslag och föremål av kvarts, en mindre mängd flinta, några skärvor typisk kamkeramik och en skärva asbestkeramik. Den sistnämnda skärvan kommer från mynningen av ett större kärl av Pöljätyp (Miettinen 1998, 66–67).

Norr om Byåsens fornö ligger Bötombergets - Vargbergets höjdområde. Under stenåldern utgjorde det en stor holme, som effektivt skyddade hela ådalen och åmynningen mot nordliga och nordvästliga vindar.

I söder utmynnar bifloden Kärjenjoki/Lillån i Storån. Även kring denna å finns flera koncentrationer av stenåldersfynd och boplatser. Tillsvidare är dessa förekomster mindre väl kända och dokumenterade än på Rävåsen. Då havsytan låg 50–55 m högre än i dag, var

även Lillådalen en smal fjordliknande havsvik, som öppnade sig mot nordväst. Lillåns mynning låg i vikens botten. När denna fornvik var som störst var den över tio kilometer lång men betydligt smalare än Storådalens fornvik. Ovanför Kärjenkoski fors, som ligger på 56–57 m höjd, har det under den kamkeramiska tidens slutskede bildats en smal och grund insjö, Vesijärvi/Veitsijärvi. Denna insjö existerade ända tills den på 1800-talet blev torrlagd. En av de båtyxor, som hittats i Lillådalen, kommer från en sandig udde i nordvästra delen av Vesijärvi.

På den skyddade västra stranden av Lillå fornvik finns Björnåsens vidsträckta boplats, vars fyndområde ligger på 55–60 m höjd (nr 36 på kartan). En liten provgrävning har utförts på stället i början av 1980-talet. Då undersöktes två rödockragravar som blivit synliga i ett vägdike i skogen. Därvid hittades bl.a en bärnstensknapp. Man har tillvaratagit boplatsfynd på Björnåsen på en sträcka som är mer än en kilometer lång. Fynden kommer delvis från sandiga skogsmarker, i södra ändan även från odlingsmarker. De funna keramikskärvorna tillhör den typiska kamkeramiken; bland dem finns några skärvor av Jäkrlätyp.

Omkring 2 km västerut från Björnåsen ligger boplatsen Granliden (nr 35 på kartan) på 55–57,5 m höjd. Boplatsen är liten till arealen och har legat i ändan av en smal udde, som skjuter ut mot norr. Här utfördes en provgrävning år 1979. Fyndmaterialet är sparsamt och består av kvarts, bränt ben och litet keramik, som närmast är av Uskelatyp.

Vid mynningen av Lillåns fornvik, ca 7 km norr om Björnåsen, ligger Bergåsens boplats (nr 30 på kartan). Fynden, av vilka en del är provgrävningsfynd, vittnar om en långvarig bosättning på en skyddad sluttning mot öster. Bosättningen har legat på en holme. De högst belägna fynden ligger 60 m över havsytan och omfattar både typisk och sen kamkeramik. Fynden lägre ner på sluttningen ända upp till 40 m höjd är inventeringsfynd. De omfattar bl.a keramik, som på grund av höjdförhållandena och lermassans konsistens kan anses tillhöra Kiukaiskeramiken.

Tjockådalen / Teuvanajokilaakso

Tjockådalen är bred och öppen och ligger i östnordöstlig – sydvästlig riktning. Genom dalen rinner Tjockån/Teuvanjoki, i vilken flera mindre åar har sitt utlopp. Några stenåldersboplatser på de mesolitiska strandnivåerna är inte kända. Då järnvägen mellan Seinäjoki och Kristinestad byggdes år 1911 hittades två båtyxor; de kan möjligen komma från en förstörd grav. Fyndplatsen ligger på en höjd av 92,5 m över havet och har under båtyxtiden legat i inlandet. Under slutet av den kamkeramiska tiden hade den södra sidan av den öppna ådalen vid nuvarande Perälä by blivit en skyddad havsvik. Denna vik, som senare blev insjön Komsinjärvi, ligger söder om sandmon Pappilankangas. De kända stenåldersboplatserna i Östermark ligger alla på Pappilankangas och kring insjön Komsinjärvi på 70–52 m höjd över havet.

Arkeologiska undersökningar har utförts på fyra boplatser. På tre av de undersökta boplatserna har man hittat keramik, både av Jäkrlätyp, Uskelatyp och snörkeramik (Edgren 1966, 1970). På 1980-talet undersöktes på Pappilankangas resterna av en kamkeramisk rödockragrav. Öster om Perälä, ungefär tre kilometer från den dåvarande kusten, ligger fyndplatsen för Kantola båtyxgrav (Siiriäinen 1974b). Den innehöll ett snörkeramiskt lerkärl.

I Östermark har sex båtyxor och en avsatsyxia hittats. Förutom två yxor kommer de övriga från trakterna kring Perälaviken.

Närpesådalen/Närpiönjokilaakso

Då man studerar det arkeologiska fyndmaterialet, tycks ett av de mest gynnsamma områdena för stenålderns fångstbosättning i södra Österbotten ligga vid Närpesåns övre lopp. Området är också ett av de arkeologiskt hittills bäst kända i hela södra Österbotten. Vid åns övre lopp har legat två insjöar, som torrlagts först i slutet av 1800-talet. Den övre insjön, Tainusjärvi, har varit en havsvik i slutet av den mesolitiska tiden, då stranden har legat på omkring 80 m höjd. Den nedre sjön, Jurvanjärvi, har varit en havsvik under den tidigkamkeramiska tiden, då kustlinjen låg ca 70 m högre än i dag. Insjöarna har varit fiskrika och utnyttjats flitigt ända tills de torrlades.

De äldsta daterade stenåldersboplatserna i nuvarande Jurva kommun ligger 80 m.ö.h. (Saukkonen 1990; 1994). De flesta av de boplatser, som anknyter till 70 m strandnivå, ligger kring den tidigare insjön Jurvanjärvi. Utgående från fyndmaterialet har åtminstone en del av dessa boplatser använts både under havs- och insjöfasen. Speciellt intressant är boplatserna Järvimäki (Jurva 32), som ligger i sydvästra ändan av Jurvanjärvi. Där har provundersökningar utförts flera gånger på 1980-talet. Platsens äldsta stenåldersfynd är från den tidiga kamkeramikens tid. Då låg boplatserna på stranden av en skyddad havsvik. De yngre fynden omfattar typisk kamkeramik, Uskelakeramik, snörkeramik och asbestkeramik av Pöljätyp. Av dessa fynd att döma har platsen använts även efter det att havsviken blivit en insjö och åmynningen och bosättningens tyngdpunkt flyttats flera kilometer västerut (Saukkonen 1994; Miettinen 1998).

Under den typiska och sena kamkeramikens tid samt under Pyheensiltaskedets tid har huvuddelen av stenåldersbosättningen i Närpesådalen legat vid åmynningen och på holmarna utanför densamma. Även i Jurva och Pörtom (nuvarande Närpes kommun) socknar har man lokaliserat boplatser som legat på holmar. I Pörtom har större koncentrationer av boplatserfynd bl.a. hittats på Valsåsens östliga sand- och moränslutning, där de ligger på en höjd av 50–70 m. Området har hört till en större fornö, den senare Valsåsen, men har tillsvidare undersökts i mycket begränsad omfattning. Fyndmaterialet innehåller typisk och sen kamkeramik, möjligen även något Jäkrläkeramik, snörkeramik och lägster ner på 50 m nivå ornerad senneolitisk keramik (Miettinen 1980). Varken Pyheensiltakeramik eller skifferspetsar av Pyheensiltatyp är kända från Närpesådalen. På goda grunder har Saukkonen (1990, 1994) ansett att fornöns Valsåsen varit ett reviområde för stenåldersbosättningen i Närpesådalen. Både en del av boplatserna vid åmynningen och del av de vidsträckt boplatserna på Valsåsen har tydligen använts länge (Pörtom nr 33–34) och varit bebodda året om (Saukkonen 1994).

Säsongsbetonade fångstläger av mindre omfattning har legat både vid öppna havet och på utskären. Ett sådant har tydligen Högåsens boplatser i Övermark, nuvarande Närpes (objekt Övermark 13 på kartan) varit. Den har legat på den östra skyddade stranden av en mindre ö, långt utanför fastlandet. Boplatsernas keramik hör till Pöljägruppen och den nuvarande höjden över havet är 48–50 m.

Inflytanden från båtyxkulturen kan även ses i fyndmaterialet från Närpesådalen. I Närpesådalen, där forskningssituationen är bättre än i den tidigare behandlade Storådalen,

kommer inflytanden från båtyxkulturen dock mindre tydligt till synes. I Jurva - Pörtom området känner man totalt till sju båtyxor, men endast en av dem har hittats i Närpesåda-len. Drygt 3 kilometer norr om Närpesåns mynning under den senkamkeramiska tiden har man på Lokåsen/Luokankangas i Pörtom hittat ett litet, helt snörkeramiskt lerkärl. Krukan har vanligen ansetts komma från en båtyxgrav (Edgren 1970). Saken har emellertid inte ytterligare kunnat verifieras med säkerhet. Fyndplatsen ligger idag ca 65 m över havsytan och under båtyxtiden har platsen inte legat på stranden. Av de hittills lokaliserade boplatserna i närheten kan nämnas en till arealen liten boplat (Jurva nr 51, Luokankangas), som ligger på 67 m höjd. Fynden omfattar endast snörkeramik och en liten mängd kvarts. Boplaten är möjligen en ”ren” snörkeramisk boplat, som under bosättningstiden har legat mer än en kilometer från kusten.

Litteratur

- Edgren, Torsten** 1966. Jäkärälä-gruppen. En västfinsk kulturgrupp under yngre stenålder. *Finska Fornminnesföreningens Tidskrift* 64.
- Edgren, Torsten** 1970. Studier över den snörkeramiska kulturens keramik i Finland. *Finska Fornminnesföreningens Tidskrift* 72.
- Miettinen, Mirja** 1980. Fortid i Pörtom. *Boken om Pörtom*. Vasa.
- Miettinen, Mirja** 1991. Om stenålderns fångstbosättning i Kvarkenområdet. *Bottnisk kontakt* V, 55–59. Rauma.
- Miettinen, Mirja** 1998. Asbestikeramiikkalöytöjä Etelä-Pohjanmaalta. Red. Helena Ranta. *Kentältä poimittua 4. Museoviraston arkeologian osaston julkaisuja* 7, 60–71.
- Salomaa, Risto & Matiskainen, Heikki** 1985. New data on shoreline displacement and archaeological chronology in Southern Ostrobothnia and Northern Satakunta. *Iskos* 5:141–155.
- Saukkonen, Jyri** 1994. Annual Cycles, Base Camps and Means of Livelihood - Stone Age Hunter-Gatherer Settlement in the Närvijoki River Area of Southern Ostrobothnia. Red. Paula Purhonen. *Fennougri et Slavi 1992. Museoviraston arkeologian osaston julkaisuja* n:o 5, 115–123.
- Siiriäinen, Ari** 1974. Studies Relating to the Shore Displacement and Stone Age Chronology in Finland. *Finskt Museum* 1973, 5-22.
- Siiriäinen, Ari** 1974b. Nuorakeraamisen kulttuurin hauta Teuvalla. *Suomen museo* 1974, 5–14.

Otryckta källor

- Saukkonen, Jyri** 1990. *Kampakeraaminen asutus Närvijoen alueella*. Progradu-avhandling Arkeologiska institutionen vid Helsingfors universitet. Manuskript.